

AUDYT KRAJOBRAZOWY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

KRAJOBRAZ PRIORYTETOWY

CHARAKTERYSTYKA KRAJOBRAZU

Nazwa krajobrazu: Segiet

Kod krajobrazu: 24-341.12-036

Położenie administracyjne: Gmina Bytom, Powiat Bytom; Gmina
Tarnowskie Góry, Powiat tarnogórski; Gmina Radzionków,
Powiat tarnogórski

Katowice, Warszawa
2025

Projekt realizowany na zlecenie
Województwa Śląskiego
(Umowa CRU WSL nr 1462/GN/2021)

Wykonawca prac:

Konsorcjum w składzie

Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska
(Lider Konsorcjum)

UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Uniwersytet Śląski w Katowicach
(Partner Konsorcjum)

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
(Partner Konsorcjum)

Akademia Śląska (dawniej Wyższa Szkoła Techniczna)
w Katowicach
(Partner Konsorcjum)

Kierownik naukowy Audytu:

dr hab. Urszula Myga-Piątek, prof. UŚ – Uniwersytet Śląski w Katowicach

fot. okładka:

Hałda Popłuczkowa. Dominujące antropogeniczne wzniesienie (fot. Bartłomiej Szypuła)

1 METRYCZKA OGÓLNA KRAJOBRAZU

Nazwa Krajobrazu	Segiet
ID	109
Kod krajobrazu	24-341.12-036
Typ, podtyp krajobrazu	13b - Tereny zakończonej wielkopowierzchniowej eksploatacji odkrywkowej
Typ rzeźby terenu*	D - Krajobrazy wzgórzowe
Kod mezoregionu*	341.12
Nazwa mezoregionu*	Garb Tarnogórski
Typ krajobrazu naturalnego*	Wyżyn i niskich gór
Nazwa krajobrazu naturalnego*	Węglanowe i gipsowe - erozyjne: zwartych masywów ze skałkami
Kod podokręgu geobotanicznego*	C.3.1.a
Nazwa podokręgu geobotanicznego*	Zabrzeńsko-Tarnogórski
Typ krajobrazu roślinności potencjalnej*	30
Nazwa krajobrazu roślinności potencjalnej*	Żyzna buczyna sudecka, forma podgórska
Kod regionu historyczno-kulturowego*	I.E.8
Nazwa regionu historyczno-kulturowego*	Konurbacja katowicka, region przemysłowy
Położenie administracyjne	Gmina Bytom, Powiat Bytom; Gmina Tarnowskie Góry, Powiat tarnogórski; Gmina Radzionków, Powiat tarnogórski
Powierzchnia (ha)	481,25

*podano dla jednostki dominującej

2 CHARAKTERYSTYKA KRAJOBRAZU

Krajobraz priorytetowy - górniczy, tereny zakończonej wielkopowierzchniowej eksploatacji odkrywkowej obejmujący okolice miejscowości Bobrowniki, na południe od Tarnowskich Gór, w obrębie których funkcjonowały kopalnie dolomitu „Bobrowniki” i „Blachówka” oraz kamieniołom „Lazarówka”.

Krajobraz wskazany jako priorytetowy w wyniku:

- zastosowania algorytmu, w zakresie kryterium dotychczasowej ochrony prawnej (rez. Segiet);
- zastosowania algorytmu w zakresie kryterium unikatowości, ze względu na unikatowość podtypu;
- oceny eksperckiej z kryterium ważności ze względu na unikatowe walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe, objęte ochroną w postaci rezerwatu Segiet, obszaru Natura 2000 Podziemia Tarnogórsko-Bytomskie i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych „Suchogórski Labirynt Skalny” oraz „Doły Piekarskie” oraz obszaru UNESCO „Kopalnie rud ołowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach” (podziemia kopalni położone m.in. w granicach krajobrazu uznane za Pomnik historii) i park kulturowy „Hałda Popłuczkowa w Tarnowskich Górach”, a także walory fizjonomiczne krajobrazu.

3 WALORY KRAJOBRAZOWE

Walory przyrodnicze

Podstawowym walorem jednostki jest las z rezerwatem "Segiet", zachowany w bardzo dobrej kondycji ekologicznej, porastający stare wyrobiska kopalniane na jednym z najwyższych wzniesień Garbu Tarnogórskiego – Srebrnej Górze. Z rezerwatem sąsiaduje kamieniołom Lazarówka oraz była kopalnia dolomitu Blachówka, zlokalizowane w jego otulinie. Wyróżniają się tu trzy zespoły leśne: kwaśną buczynę niżową, ciepłolubną buczynę storczykową i żyzną buczynę karpacką. Bukom towarzyszą jawory, świerki, sosny i jarzęby. W runie leśnym występują liczne gatunki storczyków, w tym największy polski przedstawiciel storczykowatych - obuwik pospolity. W ścianach kamieniołomów zauważalne są wyłoty wybieerek, szybów i chodników, które są częścią skomplikowanej sieci podziemnych wyrobisk, komór i sztolni odwadniających teren dawnej kopalni srebra. Obszar stanowi największe w województwie śląskim i jedno z największych w kraju zimowisko nietoperzy, objęte ochroną jako obszar Natura 2000 Podziemia Tarnogórsko-Bytomskie PLH240003. Dwa zespoły przyrodniczo-krajobrazowe: "Suchogórski Labirynt Skalny" oraz "Doły Piekarskie", użytek ekologiczny "Verona" oraz stanowisko dokumentacyjne "Blachówka".

Walory kulturowe

Krajobraz od XIII w. podlegający antropogenicznym, wielokrotnym przekształceniom - prowadzono na tym obszarze odkrywkową eksploatację galmanu, galeny i srebra. Pozostałością dawnych szybów są głębokie leje tzw. warpie, spotykane współcześnie na terenie rezerwatu Segiet oraz tzw. hałda „Popłuczkowa” (obecnie park kulturowy). W obrębie zarastającej Hałdy Popłuczkowej występują także pojedyncze obiekty stałe niemieckich fortyfikacji polowych z 1944 r. Istotnymi elementami krajobrazu są wyrobiska dwóch byłych kopalni dolomitu: Blachówka i Bobrowniki. Początki obydwu zakładów wydobywczych sięgają lat 90 XIX w. i wydobywania rud żelaza, po wyczerpaniu których zaczęto wydobywać w nich dolomit. Kopalnia Blachówka zaprzestała wydobywania na początku lat 90 XX w. a kopalnia Bobrowniki na początku lat 2000 XXI w. Tereny obydwu byłych kopalń zostały przygotowane do uprawiania sportu, m.in. narciarstwa zjazdowego i wspinania. Obszar w części wpisany do rejestru UNESCO jako "Kopalnie rud ołowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach". Podziemia kopalni położone m.in. w granicach krajobrazu uznane za Pomnik historii. Przez obszar przebiega szlak kulturowy Droga św. Jakuba (Via Regia).

Fizjonomia krajobrazu

Teren zrekultywowany stanowi przykład harmonijnej aranżacji przyrodniczo-antropogenicznej o wysokich walorach estetycznych i widokowych. Z hałdy „Popłuczkowej” rozpościera się wieloplanowy widok w kierunku północnym i wschodnim. Zrekultywowany obszar placu składowego i załadunkowego byłej kopalni Blachówka przystosowany do funkcji turystyczno-rekreacyjnych nazwany został „Sportowa Dolina” w Bytomiu. Wyrobisko kopalni Blachówka zostało poddane sukcesji naturalnej, podobnie jak położone obok wyrobisko byłej kopalni Bobrowniki. Wyrobisko Blachówki w większości przypomina porośniętą drzewami głęboką dolinę. Natomiast wyrobisko Bobrownik o pow. ponad 30 ha porośnięte jest mieszaną roślinnością i otoczone tarasowo usytuowanymi ścianami o wysokości ok. 70 m. . Przez obszar przebiegają szlaki turystyczne: niebieski Szlak Powstańców Śląskich i czarny Szlak Segiedzki oraz szlaki: Tarnogórski Szlak Historyczny "Srebrny Szlak" oraz szlak przez Doły Piekarskie i Suchogórski Labirynt Skalny.

4 DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

ZDJĘCIE NR 1

Kanion Tarnogórski. Krajobraz pogórniczy. Zarastające obszary dawnego kamieniołomu (fot. Bartłomiej Szypuła)

ZDJĘCIE NR 2

Dawna kopalnia dolomitu „Bobrowniki”. Zarastający teren wydobywczy (fot. Bartłomiej Szypuła)

ZDJĘCIE NR 3

Dawna kopalnia dolomitu „Bobrowniki”. Pogórnice odkrywki częściowo zalane wodą (fot. Bartłomiej Szypuła)

ZDJĘCIE NR 4

Zarastająca Hałda Popłuczkowa - charakterystyczny element jednostki krajobrazowej (fot. Bartłomiej Szypuła)

ZDJĘCIE NR 5

Zarastająca Hałda Popłuczkowa - wyraźna dominanta krajobrazowa wraz z przedpolem widokowym (fot. Bartłomiej Szypuła)

5 DOKUMENTACJA KARTOGRAFICZNA

POŁOŻENIE KRAJOBRAZU PRIORYTETOWEGO

